Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.32.2024
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na oświadczenie senatorskie Pana Senatora Leszka Czarnobaja, wygłoszone podczas 19. posiedzenia Senatu RP 3 października 2024 r., proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Podkreślić należy, że prowadzenie domów pomocy społecznej (DPS) jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.), domy pomocy społecznej prowadzone są w ramach zadań własnych przez gminy lub powiaty, przy czym placówki gminne finansowane są ze środków własnych gmin (w tym z odpłatności mieszkańców i ich rodzin), zaś domy powiatowe ze środków własnych powiatu (z odpłatności mieszkańców, ich rodzin oraz gmin) i dofinansowywane z budżetu państwa.

Od 1 stycznia 2004 roku, zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (w obecnym stanie prawnym zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego - Dz. U. z 2024 r. poz. 1572), powiat lub miasto na prawach powiatu otrzymuje dotację na mieszkańców domów pomocy społecznej dla placówek prowadzonych w ramach zadania własnego lub prowadzonych na jego zlecenie, umieszczonych w DPS na podstawie skierowania wydanego przed 1 stycznia 2004 roku (tzw. „stare zasady"). Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, w zależności od sytuacji finansowej domów pomocy społecznej w powiecie, a także od uzyskanych dochodów z tytułu odpłatności za pobyt w placówce, wojewoda może zwiększyć kwotę dotacji dla powiatu do 20%, a w przypadku domów pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, w których są najniższe odpłatności za pobyt, nawet o 50%.

Dotacja przekazywana jest przez wojewodę w okresach miesięcznych, na podstawie informacji o aktualnej liczbie pensjonariuszy DPSów, których skierowano do placówek przed 1 stycznia 2004 r. i miesięcznych kosztach utrzymania tej liczby mieszkańców, uzyskanych za miesiąc poprzedzający ten, na który dotacja jest ustalana. Do wyliczenia dotacji przyjmuje się średni miesięczny koszt utrzymania w mieszkańca w placówce, nie wyższy jednak niż średnia miesięczna kwota dotacji obliczona dla województwa. Średnią miesięczną kwotę dotacji dla województwa stanowi określana w budżecie wojewody miesięczna kwota dotacji przeznaczona na działalność DPS, ustalona zgodnie z powyższym, bez wydatków inwestycyjnych i podzielona przez liczbę mieszkańców Środki na dofinansowanie realizacji zadań, o których mowa w art. 19 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej, tj. na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej, w oparciu o art. 53 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, planowane są na poziomie wojewodów w trakcie prac

tel. 222-500-108
info@mrips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

nad projektem ustawy budżetowej, w oparciu o limit wydatków przyznany przez Ministra Finansów.

Zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024, w budżetach wojewodów zabezpieczono na ten cel w roku bieżącym 838 222 tys. zł (jest to poziom odpowiadający temu z ustawy budżetowej na rok 2023, przy zmniejszającej się rok do roku liczbie pensjonariuszy DPS przyjętych do tych placówek na tzw. starych zasadach). Wojewoda, w oparciu o przyznany przez Ministra Finansów na etapie prac nad projektem ustawy budżetowej limit wydatków na zadania z pomocy społecznej, planuje wydatki na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej. Należy przy tym podkreślić, że wszelkie decyzje w zakresie podziału i dysponowania ww. dotacją należą do wyłącznej kompetencji właściwych wojewodów, którzy mogą dokonywać zmian w planie wydatków przyjętym w ustawie budżetowej, w tym zmniejszać lub zwiększać plan wydatków odpowiednio do bieżących potrzeb.

Odnośnie przywołanej w piśmie załączonym do wystąpienia Pana Senatora sytuacji domów pomocy społecznej z terenu Małopolski wyjaśniam, że Wojewoda Małopolski, po dokonaniu analizy budżetu po III kwartale 2024 roku podjął decyzję o przekazaniu kwoty 2 996 146 zł., wygospodarowanych w budżecie Wojewody Małopolskiego oraz pozostawieniu kwoty 99 331 zł. niewykorzystanych w ramach rozdziału 85202 – domy pomocy społecznej, w związku ze zmniejszającą się liczbę mieszkańców przyjętych na tzw. „starych zasadach", z przeznaczeniem na zabezpieczenie bieżących zadań własnych powiatu, o których mowa w art. 19 pkt 10 ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej, w oparciu o art. 53 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Informuję ponadto, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zorganizowano spotkanie, na które zaproszeni zostali przedstawiciele Ogólnopolskiego Forum Domów Pomocy Społecznej. Wydarzenie było okazją do omówienia bieżącej sytuacji domów pomocy społecznej.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dostrzega kwestie zwiększonych potrzeb w zakresie finansowania bieżącej działalności domów społecznej, dotyczące mieszkańców umieszczonych w placówkach na tzw. „starych zasadach". W ostatnich latach, w wyniku reform podatkowych, które przyczyniły się do zmniejszenia dochodów budżetowych oraz zwiększenia wydatków bieżących spowodowanym m.in. inflacją, trudności jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań własnych pogłębiały się. Dotyczyło to także utrzymania bieżącej działalności domów pomocy społecznej. W związku z tym, zaproponowano rozwiązania mające na celu wsparcie finansowe samorządów w realizacji zadań związanych z finansowaniem DPS. **Do projektu ustawy budżetowej na rok 2025 zgłoszono poprawkę, zakładającą zwiększenie środków w rezerwie celowej budżetu państwa o dodatkowe 80 mln zł, z przeznaczeniem na dofinansowanie bieżącej działalności placówek, w których przebywają mieszkańcy przyjęci przed 1 stycznia 2004 r., a także osoby ze skierowaniami wydanymi przed tym dniem. Będzie to pierwsze od wielu lat duże wsparcie finansowe dla powiatów prowadzących domy pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy umieszczeni na tzw. „starych zasadach".** Propozycja zwiększenia środków na bieżącą działalność DPS jest odpowiedzią na postulaty zgłaszane przez stronę samorządową oraz podmioty prowadzące domy pomocy społecznej.

Podjęto również prace nad rozwiązaniami systemowymi w zakresie dofinansowania wynagrodzeń pracowników służb społecznych, w tym także pracowników domów pomocy społecznej, ze środków budżetu państwa. Do ustawy o pomocy społecznej wprowadzono zmianę, która umożliwiła przyjęcie przez Radę Ministrów Uchwały nr 62 z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027". W ramach Programu, zatrudnieni na podstawie umowy o pracę pracownicy domów pomocy społecznej nabyli prawo do dodatku motywacyjnego w wysokości 1 000 zł brutto miesięcznie w okresie od 1 lipca 2024 r. do 31 grudnia 2027 r. Na wypłaty dodatków dla 56 884 pracowników domów pomocy społecznej uruchomiono środki w wysokości ponad 393 mln zł. W 2024 r. środki zostaną przyznane w okresie 1 lipca do 31 grudnia 2024 r.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołano ponadto Zespół do spraw reformy systemu pomocy społecznej złożony z ekspertów, praktyków oraz osób ze świata nauki. Członkowie zespołu dokonają przeglądu funkcjonujących w systemie pomocy społecznej rozwiązań (także w zakresie sytuacji pracowników systemu pomocy społecznej), by poprzez wyznaczenie obszarów i kierunków zmian wypracować propozycje system ten reformujące. Przygotowana na tej podstawie reforma powinna doprowadzić do integracji różnych form wsparcia oraz współpracy pomiędzy instytucjami państwowymi, samorządami, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi społecznościami, przyczyniając się do zwiększenia skuteczności podejmowanych działań pomocowych.

Przekazując powyższe wyjaśnienia dotyczące finansowania zadań własnych z obszaru pomocy społecznej należy również wskazać, iż 25 października 2024 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. poz. 1572), zastępująca ustawę z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 356). Akt przewiduje zmianę systemu finansowania jednostek samorządu terytorialnego (JST) i ma na celu wprowadzenie do porządku prawnego regulacji zapewniających stabilny system finansowania JST oraz zwiększenie ich dochodów w sposób systemowy, co poprawi możliwości realizacji zadań i rozwoju samorządu. Założeniem ustawy jest doprowadzenie do sytuacji, w której dochody samorządów zwiększać się będą w sposób przewidywalny, niezależny od doraźnego wsparcia finansowego. Oznacza to zwiększenie dochodów JST o prawie 25 mld zł. w roku 2025, a w perspektywie najbliższej dekady, wedle szacunków, o ponad 345 mld zł. Ustawa przewiduje też oparcie zasilenia finansowego JST na dochodach własnych wynikających z lokalnej bazy podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych. Samorządy będą finansowane zwiększonymi dochodami podatkowymi, co pozytywnie wpłynie na ich samodzielność finansową (poziom dochodów własnych JST z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych znacząco wzrośnie, a w efekcie dochody te odzyskają podstawowy i stymulacyjny charakter). Jednocześnie należy zauważyć, że w ustawie podtrzymano przepisy w zakresie dotacji na prowadzenie ponadgminnych domów pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy przyjęci do tego domu przed 1 stycznia 2004 r. lub ze skierowaniami wydanymi przed tym dniem (art. 53 ustawy).

Z wyrazami szacunku

tel. 222-500-108
info@mrips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Katarzyna Nowakowska
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

tel. 222-500-108
info@mrips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina

ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa